

Internet kao izvor zdravstvenih informacija za roditelje djece s malignim bolestima

Vukoje, Matea

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, School of Medicine / Sveučilište u Zagrebu, Medicinski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:105:300213>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-11**

Repository / Repozitorij:

[Dr Med - University of Zagreb School of Medicine Digital Repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
MEDICINSKI FAKULTET
SVEUČILIŠNI DIPLOMSKI STUDIJ SESTRINSTVA

Matea Vukoje

**Internet kao izvor zdravstvenih informacija za
roditelje djece s malignim bolestima**

DIPLOMSKI RAD

Zagreb, 2023.

Ovaj diplomski rad izrađen je u Katedri za socijalnu medicinu i organizaciju zdravstvene zaštite Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Škola narodnog zdravlja „Andrija Štampar”, pod vodstvom izv. prof. dr. sc. Vere Musil, dr. med i predan je na ocjenu u akademskoj godini 2022./2023.

Popis i objašnjenje kratica

ANOVA - (eng. Analysis of variance) - Analiza varijance

ARPA - (eng. Advanced Research Projects Agency) - Agencija za napredne istraživačke projekte

CCLG - Childrens Cancer and Leukaemia Group - Udruga za djecu oboljelu od malignih bolesti i leukemije

EACH - (eng. European Association for Children in Hospital) - Europska udruga za djecu u bolnici

HON - (eng. Health on Net) - Zdravlje na mreži

IARC - (eng. International Agency for Research on Cancer) - Međunarodna agencija za istraživanje raka

KBC - Klinički bolnički centar

M - (eng. Mode) – Aritmetička sredina

NCI - (eng. National Cancer Institute) - Nacionalni Institut za rak

RH - Republika Hrvatska

Rho - Spearmanov koeficijent korelacije

SAD - Sjedinjene Američke Države

SD - standardna devijacija

SSS - srednja stručna sprema

t - Student t-test

UNIZG MEF - Sveučilište u Zagrebu, Medicinski fakultet

VSS - Visoka stručna sprema

VŠS - Viša stručna sprema

WHO - (eng. World Health Organization) - Svjetska zdravstvena organizacija

χ^2 - hi kvadrat test

Sadržaj

Sažetak

Summary

1. UVOD.....	1
1.1. Internetsko pretraživanje zdravstvenih informacija	1
1.2. Zdravstvene informacije i komunikacija	4
2. HIPOTEZE	9
3. CILJEVI ISTRAŽIVANJA.....	10
3.1. Opći cilj istraživanja:	10
3.2. Specifični ciljevi istraživanja:.....	10
4. ISPITANICI I METODE	11
4.1. Ispitanici	11
4.2. Metode	11
4.3. Instrument istraživanja.....	11
4.4. Statističke metode	12
4.5. Etička načela	12
5. REZULTATI	14
6. RASPRAVA	22
7. ZAKLJUČAK	27
8. ZAHVALE.....	28
9. LITERATURA.....	29
10. POPIS TABLICA.....	34
11. ŽIVOTOPIS.....	35
12. PRILOZI.....	36
12.1. Prilog 1. Obavijest o istraživanju i informirani pristanak	36
12.2. Prilog 2. Originalni upitnik.....	39
12.3. Prilog 3. Dozvola autora za korištenje upitnika.....	43
12.4. Prilog 4. Prevedeni i prilagođeni upitnik korišten u istraživanju	44
12.5. Prilog 5. Dopusnica Etičkog Povjerenstva KBC Zagreb	49
12.6. Prilog 6. Dopusnica Etičkog Povjerenstva UNIZG MEF	50

Sažetak

Naslov: Internet kao izvor zdravstvenih informacija za roditelje djece s malignim bolestima

Autor: Matea Vukoje

Uvod i cilj istraživanja: Cilj istraživanja bio je ispitati roditelje djece oboljele od malignih bolesti o učestalosti pretraživanja zdravstvenih informacija putem Interneta.

Ispitanici i metode: Istraživanje je provedeno na prigodnom uzorku 50 roditelja u KBC-u Zagreb kroz tri mjeseca 2023. godine. Podaci su prikupljeni upitnikom „Javno pretraživanje zdravstvenih informacija putem Interneta“ i analizirani su metodama deskriptivne statistike, na razni značajnosti $P < 0,05$.

Rezultati: Više od polovine ih pretražuje Internet u potrazi za zdravstvenim informacijama (N=38), najčešće manje od pet puta mjesečno (N=18). Više povjerenja imaju majke, oni sa SSS, nezaposleni te oni čija su djeca na terapiji održavanja. Više ih primjenjuju bez konzultacije s liječnikom, majke, oni sa SSS, zaposleni i čija su djeca usred postupka liječenja. Značajno manje su zadovoljniji informacijama pronađenima na Internetu nego s onima koje su dobili od liječnika i medicinskih sestara/tehničara ($P < 0,001$). Nema značajne povezanost između učestalosti pretraživanja i zadovoljstva informacijama koje dobivaju od liječnika ($r = 0,052$) ili medicinske sestre/tehničara ($r = -0,150$).

Zaključak: Rezultati su pokazali da roditelji koji nisu zadovoljni dobivenim informacijama od liječnika i medicinskih sestara/tehničara nisu skloniji pretraživanju istih na Internetu. Edukacija treba biti usmjerena prema valjanim izvorima informacija s ciljem poboljšanja skrbi za djecu s malignim bolestima.

Ključne riječi: Internet, roditelji, zdravstvene informacije, djeca.

Summary

Title: Internet as a source of health information for parents of children with malignant diseases

Author: Matea Vukoje

Introduction and the aim: To examine parents of children with malignant diseases about frequency of searching health information on Internet.

Subjects and methods: The reaserch was conducted on random sample of 50 parents at University Hospital Centre Zagreb for three months in 2023. Data were collected using questionnaire „Internet use by the public to search for health-related information“. Data were analyzed using descriptive statistics methods, statistical significance was set on $P < 0.05$.

Results: More than a half of parents search Internet for health information ($N=38$), usually less then five times a month ($N=18$). Mothers, unemployed parents, those with high school education and those with children on maintenance therapy trust more in health information found on Internet. Mothers, high school educated, employed and those with children in the middle of the treatment are more likely to apply them without consultation with physician. Respondents are significaly less satisfied with information found on Internet compared to those recieved from physicians and nurses. No significant relationship was found between frequency of Internet searching and satisfaction with information recieved from physicians ($r=0.052$) or nurses ($r=-0.150$).

Conclusion: The results shows that parents who are not satisfied with information from doctors and nurses wouldn't search it more frequently on Internet. Education should be directed towards valid sources of information in order to improve care for children with malignant diseases.

Key words: Internet, parents, health information, children

1. UVOD

Tijekom Hladnog rata 1960-ih, Agencija za napredne istraživačke projekte (*eng. Advanced Research Projects Agency, ARPA*) Ministarstva obrane Sjedinjenih Američkih Država (SAD), dobila je zadatak stvoriti pouzdanu komunikacijsku mrežu kako bi se informacije mogle preusmjeravati u stvarnom vremenu (1). Od tog vremena pa do kraja devedesetih, milijuni korisnika su počeli koristiti Internet. Informacijsko, računalno ili digitalno doba, bez obzira na preferenciju naziva, svi ukazuju na istu stvarnost: živimo u povijesnoj eri koja je započela s digitalnom revolucijom i neviđenim razinama širenja, pohranjivanja, korištenja i razmjene informacija (2). Od svojih početaka, Internet predstavlja globalnu računalnu mrežu koja je 1992. godine zaživjela i u Hrvatskoj (3). Prijelaz u 21. stoljeće stvorilo je novo poglavlje u povijesti s proliferacijom „pametnih uređaja“ koji omogućuju ljudima diljem svijeta pristup Internetu s bilo kojeg mjesta koje ima internetsku vezu (1). Iz dana u dan, razvija se velikom brzinom i kako je postao neizostavan dio ljudskih života, tako omogućava brz i svima jednak pristup informacijama (4), te samim time se koristi kao enciklopedijski informativni izvor (5). U 2010. godini Internet je koristilo oko 2 milijarde ljudi na svijetu, da bi 2022. godine dosegli broj od 5,4 milijarde od čega je 13,9 % korisnika bilo iz europskih zemalja (6). Prema podacima EUROSTAT-a, od početka 2022. godine, 90 % pojedinaca u Europi u dobi od 16 do 74 godina se koristilo Internetom, a gledajući samo Republiku Hrvatsku (RH), 82 % pojedinaca koristi tu mrežu (7).

1.1. Internetsko pretraživanje zdravstvenih informacija

S usponom modernih tražilica, društvenih mreža, pametnih telefona, tableta ili prijenosnih računala, informacije su ljudima postale dostupne na dohvat ruke u bilo koje doba (8). Samim time u ovom današnjem, suvremenom svijetu, ne iznenađuje

da ljudi koriste Internet kao resurs kojim pristupaju u potrazi za zdravstvenim informacijama. Tako su Diaz i sur. 2002. g. otkrili da 53,5 % pacijenata u SAD-u koristi Internet kako bi pronašli zdravstvene informacije (9), a deset godina poslije se taj postotak povećao na 80 % (10). Sjevernije, u Kanadi, 70 % korisnika upotrebljava Internet u tu svrhu (8). Među korisnicima u Europi, u zreloj dobi od 30-44 godina, najviše ih pretražuje zdravstvene informacije u sjevernoj Europi i Poljskoj, a manje u južnijim zemljama (11). Internetska informacijska revolucija, kao i u svim ostalim područjima, ostavlja velik trag u medicini jer su zdravstvene informacije prestale biti samo u dometu zdravstvenih djelatnika (12). Pretraživanjem se jednostavnije i brže dođe do zdravstvenih informacija, stoga korisnicima često postaje zamjena za liječnika iz više razloga. Najviše da bi dobili informacije o bolestima, liječenju i lijekovima, te kao pomoć u potrazi za liječnikom i novijim metodama liječenja (4). No, nejasno je rezultira li aktivno korištenje Interneta korisnijim zdravstvenim ponašanjem ili postoje neki drugi ishodi (13). Zato je američka znanstvenica Susan Dorfman 2010. godine istraživala može li Internet utjecati na ponašanje ljudi i zdravstveni ishod, te je došla do zaključka da je samodijagnoza izrazito dostupna i da se korisnici informiraju putem raznih blogova, web stranica ili foruma (14). Zanimljivo je da samo jedna četvrtina korisnika kada pretražuje zdravstvene informacije temeljito provjeri izvor i pravodobnost informacija (15). Upravo zbog povećane upotrebe Interneta u tu svrhu, raste i zabrinutost zbog mogućih dezinformacija, te samim time negativnog utjecaja na zdravstveno stanje korisnika. Zbog toga je 1995. godine osnovana organizacija „Zdravlje na mreži“ (eng. *Health On the Net*, HON). HON je neprofitna višejezična zaklada koju podržava Svjetska zdravstvena organizacija (eng. *World Health Organization*, WHO), a primarni cilj joj je akreditirati zdravstvene web stranice koristeći se načelima:

- autorstva,
- komplementarnosti,
- povjerljivosti,
- atribucije,
- potkrijepljenosti,
- transparentnosti i
- oglašavanja (16).

HON-ovom medicinskom tražilicom se osigurava lakše pretraživanje s pouzdanim podacima.

Od svih medicinskih pojmova, maligne bolesti su jedan od najčešće pretraživanih (17) što ne iznenađuje jer predstavljaju jedan od vodećih javnozdravstvenih problema današnjeg svijeta. Prema Međunarodnoj agenciji za istraživanje raka (eng. *International Agency for Research on Cancer*, IARC) procjenjuje se da je u 2020. godini u svijetu 19.3 milijuna ljudi oboljelo od malignih bolesti, a iste se smatraju uzrokom smrti u oko 10 milijuna slučajeva (18). U trenutku kad se nekome dijagnosticira maligna bolest, vrlo je vjerojatno da će se ili pacijent ili obitelj obratiti Internetu kako bi pretražili medicinske informacije i to najčešće simptome, načine liječenja, nuspojave i ishod bolesti (2). Tako su Ebel i sur. 2017. godine otkrili da u Njemačkoj 78 % oboljelih od malignih bolesti koristi Internet u tu svrhu (19). Kada se govori o pretraživanju dječjih bolesti, zadnja istraživanja u zapadnoj Europi pokazuju da 80-90 % roditelja pretražuje zdravstvene informacije na taj način (20, 21). Same maligne bolesti u djece su rjeđe nego kod odraslih, ali sačinjavaju oko 1 % svih karcinoma svake godine. Prema Konji maligne bolesti u djece bile su među vodećim uzrocima smrti u Europi i Americi, odmah nakon nesretnih slučajeva (22). Dvanaest godina poslije, 2021. godine, WHO navodi da su maligne bolesti vodeći uzrok smrti

djece i adolescenata u svijetu (23). Procjenjuje se da u svijetu svake godine od malignih bolesti oboli oko 400 000 djece i adolescenata u dobi od 0 do 19 godina (24). Prema podacima Registra za rak u 2019. godini u RH je od malignih bolesti oboljelo 149 djece u dobi od 0 do 19 godina, a 2020. godine je umrlo 18 djece (25).

Za roditelje samo saznanje da im dijete ima smrtonosnu bolest može biti vrlo stresno i iscrpljujuće, te nakon prvotnog šoka traže pomoć i informacije iz više izvora (26). Knapp i sur. ističu da roditelji djece sa životno ugrožavajućim bolestima uvelike koriste Internet kako bi pronašli relevantne medicinske informacije (27), te kad se radi o maligno oboljeloj djeci najčešće kako bi pronašli informacije o bolesti, razmijenili iskustva i potražili podršku (28). No, neizbježno se postavlja pitanje: „Je li korištenje Interneta u svrhu dobivanja zdravstvenih informacija pozitivno ili negativno?“ Prijašnja istraživanja pokazuju nekoliko faktora koja utječu na pretraživanje informacija, uključujući pozitivne, odnosno negativne percepcije internetskih informacija i društveno-kulturalnog konteksta. Domingez i Sapina u svom istraživanju navode da 55 % roditelja djece oboljele od malignih bolesti nisu pretraživali informacije o bolesti (29), a najčešći razlog je po Gage i Panagakis bio taj što su im liječnici rekli da to ne čine, te zbog straha što bi mogli doznati i pouzdanosti samih informacija (30).

1.2. Zdravstvene informacije i komunikacija

Zdravstveni djelatnici imaju izazovnu ulogu u pružanju podrške obiteljima, informacija i komunikacije o pitanjima vezanima uz bolest koja se odvija unutar složenog odnosa između njih samih, pacijenata i obitelji (31). Osobe oboljele od malignih bolesti i njihove obitelji suočeni su sa psihološkim stresom koji se može smanjiti učinkovitom komunikacijom i podrškom medicinskih sestara i liječnika (32). Od trenutka postavljanja dijagnoze komunikacija je bitna jer omogućava razmjenu

informacija, emotivnu reakciju, donošenje odluka i osposobljavanje samostalnosti obitelji (33). Primanje informacija i sudjelovanje u donošenju odluka imaju značajan utjecaj na poboljšanje osjećaja kontrole i kvalitete života, a traženje zdravstvenih informacija je ključni mehanizam za suočavanje sa stresnim situacijama; kao što su prvotni šok zbog dijagnoze, emocionalna opterećenja povezana s odlukama o liječenju i nepredvidivosti bolesti (34). Po tome se može zaključiti da je komunikacija ključna za visokokvalitetnu skrb. Tako je Nacionalni Institut za rak (*eng. National Cancer Institute, NCI*) 2007. godine postavio šest ključnih komunikacijskih funkcija usmjerene na pacijente i obitelji suočene s malignim bolestima. One su neovisne i ne moraju se pratiti po hijerarhijskom redu, a uključuju:

1. poticanje zdravih odnosa,
2. razmjenu informacija,
3. reagiranje na emocije,
4. upravljanje neizvjesnošću,
5. donošenje odluka,
6. omogućavanje samostalnosti (35).

U NCI-u smatraju da ovakva vrsta komunikacije uvelike utječe na zdravstvene ishode.

U području sestrinstva komunikacija je vrlo važan alat. Medicinske sestre/tehničari uz pacijente i obitelj provode najviše vremena, te trebaju izgraditi terapijski odnos, aktivno slušati i promatrati (36). Upravo jer roditelji najviše vremena provode s medicinskim sestrama/tehničarima, najlakše ih koriste kao izvor informacija (34). S obzirom da je komunikacija u pedijatrijskoj onkologiji kompleksna i teška za sve koji su uključeni (37), medicinske sestre/tehničari trebaju biti svjesni da dijete i cjelokupna obitelj mijenja svoje navike i rutinu, ograničeno je, izolirano i suočeno

stalnim hospitalizacijama koje izazivaju intenzivnu patnju (38). Stoga je učinkovita komunikacija ključna za pružanje cjelovite skrbi jer se tako prepoznaju i prihvate potrebe pacijenata. No, bez obzira na sve navedeno, komunikacija se nažalost često zanemaruje zbog preopterećenja medicinskih sestara/tehničara, umora i nedostatka vremena (36).

Ponekad se obitelj često nađe u takvom položaju da su spremni prihvatiti informacije koje pružaju osjećaj nade i kontrole. Tradicionalna uloga zdravstvenih djelatnika kao čuvara i pružatelja zdravstvenih informacija pridonosila je paternalističkoj prirodi odnosa prema pacijentima, ali je također omogućila da svaki pacijent dobije valjane zdravstvene informacije prilagođene njihovoj razini razumijevanja (8). Stoga, bez obzira na zdravstvene djelatnike, teško bolesni ljudi i članovi njihove obitelji sve se češće okreću Internetu i to najčešće jer nisu dobro razumjeli dobivene informacije (29).

U Nizozemskoj je 1988. godine od strane Europske udruge za djecu u bolnici (*eng. European Association for Children in Hospital, EACH*) usvojena Povelja o pravima djeteta u bolnici (*eng. Charter for Children in Hospital*). U Povelji je između ostalog naglašeno da roditelji imaju pravo biti informirani o zdravstvenom stanju djeteta prilagođeno njihovom razumijevanju. Također informacije za roditelje trebaju:

- biti jasne,
- pružene od strane iskusnog kompetentnog osoblja u mirnom okruženju,
- ponavljati se onoliko koliko je potrebno da se postigne razumijevanje,
- uzeti u obzir osjećaje roditelja i ohrabrivati ih pitanjima,
- dopustiti pristup pisanim ili slikovitim dokumentima vezanima za stanje njihova djeteta (39).

Pravi obrazovni materijali stvaraju korisnike zdravstveno educiranima, a Internet je učinkovit medij jer se informacijama može pristupiti bilo kada, bilo gdje i u više navrata (40). U tom kontekstu općenite pisane i tiskane informacije bi bili dobar izbor jer omogućuju ljudima da apsorbiraju i koriste informacije svojim tempom (41).

Kako bi pomogli djeci i obiteljima koji su suočeni s malignim bolestima, u Zagrebu je 2000. godine osnovana Udruga Krijesnica. Kroz svoj rad udruga organizira besplatni smještaj obiteljima koji dolaze iz RH u Zagreb na liječenje, a roditeljima pruža psihosocijalnu i grupnu podršku, te edukaciju. Udruga Krijesnica je izradila i pisanu brošuru o osnovnim informacijama koje pomažu roditeljima da se nose s emotivnim i društvenim aspektima bolesti njihova djeteta. Za usporedbu, Udruga za djecu oboljelu od malignih bolesti i leukemije (*eng. „Childrens Cancer and Leukaemia Group“, CCLG*) je vodeća dobrotvorna udruga u Ujedinjenom Kraljevstvu i Irskoj za sve uključene u liječenje i skrb djece oboljele od malignih bolesti. Ono čime se CCLG prvenstveno bavi je pomaganje pacijentima i njihovim obiteljima s informativnim brošurama i knjižicama koje su pisali adekvatni stručnjaci. U navedenim brošurama se nalazi sve što roditelje oboljele djece može zanimati. Od dijagnoze, liječenja, lijekova pa sve do školovanja, njihovih osjećaja, adaptacije i na kraju čak pitanja koja ih podsjećaju što upitati liječnike i medicinske sestre. CCLG između ostalog naglašava da, iako njihovi informativni tekstovi odgovaraju na mnoga pitanja, svako dijete je specifično, te da se za detaljnije informacije roditelji informiraju kod liječnika i medicinskih sestara.

Sve prije navedeno stavlja izazov pred zdravstvene djelatnike koji imaju ulogu u pružanju podrške obiteljima, informacija i komunikacije o pitanjima vezanima uz bolest. Nakon dobivene dijagnoze roditelji oboljele djece budu preplavljeni nepoznatim medicinskim žargonom i bolničkom rutinom, te stoga i potreba za

informacijom postaje široka i raznolika. O informacijama koje roditelji traže online se malo zna, a razumijevanje sadržaja njihovog pretraživanja tijekom vremena bi moglo ponuditi uvid u ono što je roditeljima najvažnije i identificirati nedostatke u znanju (26).

2. HIPOTEZE

H1 Internet je čest izvor pretraživanja zdravstvenih informacija roditeljima djece oboljele od malignih bolesti.

H2 Roditelji koji nisu zadovoljni dobivenim informacijama od liječnika i medicinskih sestara/tehničara više pretražuju Internet.

3. CILJEVI ISTRAŽIVANJA

3.1. Opći cilj istraživanja:

Ispitati roditelje djece oboljele od malignih bolesti o učestalosti pretraživanja zdravstvenih informacija putem Interneta.

3.2. Specifični ciljevi istraživanja:

1. Ispitati razlike u vjerovanju i primjeni zdravstvenih informacija pronađenih na Internetu prema spolu roditelja.
2. Ispitati razlike u vjerovanju i primjeni zdravstvenih informacija pronađenih na Internetu prema stupnju obrazovanja roditelja.
3. Ispitati razlike u vjerovanju i primjeni zdravstvenih informacija pronađenih na Internetu prema zaposlenosti roditelja.
4. Ispitati razlike u vjerovanju i primjeni zdravstvenih informacija pronađenih na Internetu prema dijelu postupka liječenja djeteta.
5. Usporediti zadovoljstvo roditelja zdravstvenim informacijama pronađenim na Internetu i dobivenih od liječnika.
6. Usporediti zadovoljstvo roditelja zdravstvenim informacijama pronađenim na Internetu i dobivenih od medicinskih sestara/tehničara.

4. ISPITANICI I METODE

4.1. Ispitanici

Istraživanje je provedeno na prigodnom uzorku roditelja djece oboljele od malignih bolesti (N=50) koja se liječe u Zavodu za hematologiju, onkologiju i transplantaciju krvotvornih matičnih stanica, Klinike za pedijatriju Kliničkog bolničkog centra Zagreb (KBC Zagreb).

4.2. Metode

Presječno istraživanje provedeno je u razdoblju od 15. travnja do 15. srpnja 2023. godine. Ispitanici su ispunjavali anketu u obliku olovka-papir. Sudjelovanje u istraživanju bilo je u potpunosti anonimno i dragovoljno. Ispitanicima su podijeljene zatvorene, neoznačene omotnice u kojima se nalazila obavijest o istraživanju, informirani pristanak (Prilog 1) i anketa.

4.3. Instrument istraživanja

Za potrebe istraživanja preveden je (dvostruki prijevod) i prilagođen anketni upitnik „Javno pretraživanje zdravstvenih informacija putem Interneta“ (eng. *Internet use by the public to search for health-related information*) (Prilog 2). Za korištenje anketnog upitnika dobivena je dozvola autora (Prilog 3). Pojedina pitanja su izmijenjena, a pojedina dodana, kako bi upitnik bio prilagođen potrebama ovoga istraživanja. Podaci koji su se prikupljali bili su: socio-demografski podaci o ispitanicima, vremenska faza liječenja djeteta, učestalost korištenja Interneta i pretraživanja u svrhu prikupljanja zdravstvenih informacija, razlozi za pretraživanje zdravstvenih informacija putem Interneta, podaci o vjerovanju, zadovoljstvu i podudarnosti

dobivenih zdravstvenih informacija s Interneta te od strane liječnika i medicinskih sestara/tehničara (Prilog 4).

4.4. Statističke metode

Podaci prikupljeni istraživanjem su upisani u unaprijed formatiranu Microsoft Excel datoteku i obrađeni odgovarajućim statističkim metodama. Kategorijski podaci su predstavljeni apsolutnim i relativnim frekvencijama. Razlike u kategorijskim podacima testirane su χ^2 testom. Kontinuirane vrijednosti prikazane su kao prosjek (M) i standardna devijacija (SD). Normalnost raspodjele kontinuiranih varijabli testirana je Smirnov-Kolmogorovljevim testom. Premda su distribucije varijabli povjerenja u zdravstvene informacije s Interneta, primjene zdravstvenih informacija s Interneta i zadovoljstva dobivenim informacijama od zdravstvenog osoblja odstupale od normalne distribucije, upotrijebljeni su parametrijski testovi budući da su koeficijenti asimetričnosti i spljoštenosti distribucije bili zadovoljavajući (42). Razlike kontinuiranih varijabli između dvije nezavisne skupine testirane su Student t-testom, a između tri i više skupina analizom varijance (ANOVA). Ocjena povezanosti prikazana je Spearmanovim koeficijentom korelacije (ρ). Sve P vrijednosti su dvostrane. Razina značajnosti je postavljena na Alpha = 0,05. Za statističku analizu korišten je statistički program SPSS ver. 23 (IBM Corp. Released 2015. IBM SPSS, Ver. 23.0. Armonk, NY: IBM Corp.).

4.5. Etička načela

Sudjelovanje u istraživanju bilo je dobrovoljno i anonimno. Prije samog ispunjavanja ankete ispitanici su usmeno informirani od strane istraživačice da mogu odustati u bilo kojem trenutku i da rezultate nije moguće povezati s njihovim identitetom.

Pročitali su obavijest o istraživanju i potpisali informirani pristanak. Potpisani informirani pristanak ispitanika predavao se odvojeno od ankete u posebno naznačene omotnice, kako bi se osigurala anonimnost i povjerljivost. Ankete su se nakon ispunjavanja stavljale u omotnicu. Ispitanici su neoznačene omotnice osobno ostavljali u za to predviđenim kutijama. Uvid u prikupljene podatke imale su istraživačica i mentorica.

Istraživanje je odobrilo Etičko Povjerenstvo KBC Zagreb (Dopusnica Klasa: 8.1-23/107-2, Broj: 02/013 AG) i Etičko Povjerenstvo Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (Dopusnica Ur. br: 380-59-10106-23-111/83, Klasa: 641-01/23- 02/01) (Prilog 5 i Prilog 6).

5. REZULTATI

Istraživanje je provedeno na prigodnom uzorku od 50 roditelja (17 muškaraca i 33 žene). Prosječna dob roditelja je 38,7 godina (SD = 6,6 godina). Prema stupnju obrazovanja, 23 ima srednju (SSS), sedam višu (VŠS) i 20 visoku stručnu spremu (VSS). Zaposlenih je 38, trenutno nezaposlenih 12. Djecu na početku liječenja ima 15 roditelja, na sredini 12 i 10 na kraju liječenja, dok 13 roditelja ima djecu u fazi terapije održavanja (Tablica 1).

Tablica 1. Socio-demografska obilježja ispitanika

Obilježje	N (%)
Dob	
M (SD)	38,7 (6,6)
Spol	
muški	17 (34)
ženski	33 (66)
Stupanj obrazovanja	
SSS	23 (46)
VŠS	7 (14)
VSS	20 (40)
Zaposlenje	
zaposlen	38 (76)
nezaposlen	12 (24)
Faza liječenja djeteta	
početak	15 (30)
sredina	12 (24)
završetak	10 (20)
održavanje	13 (26)

Svi roditelji koji su sudjelovali u istraživanju koriste Internet, najviše njih kod kuće (N = 28), zatim na poslu (N = 15) te u bolnici (N = 7) (Tablica 2).

Tablica 2. Korištenje Interneta

Obilježje	N (%)
Korisnik Interneta	
da	50 (100)
ne	0 (0)
Lokacija korištenja Interneta	
posao	15 (30)
kućanstvo	28 (56)
bolnica	7 (14)

Većina roditelja pretražuje Internet u potrazi za zdravstvenim informacijama (N = 38). Najviše roditelja pretražuje zdravstvene informacije manje od pet puta mjesečno (N = 18) (Tablica 3).

Tablica 3. Korištenje Interneta za pretraživanje zdravstvenih informacija

Obilježje	N (%)
Pretraživanje zdravstvenih informacija	
ne pretražujem	11 (22)
manje od 5 puta mjesečno	18 (36)
između 5 i 10 puta mjesečno	14 (28)
više od 20 puta mjesečno	7 (14)

Majke su pretraživale Internet u potrazi za zdravstvenim informacijama češće nego očevi, u svim kategorijama učestalosti. Prema stupnju obrazovanja, ispitanici s VŠS pretražuju Internet u potrazi za zdravstvenim informacijama značajno češće više od 20 puta mjesečno u usporedbi s drugim kategorijama obrazovanja (P = 0,074). Zaposleni ispitanici češće pretražuju u svim kategorijama učestalosti u usporedbi s nezaposlenima. S obzirom na faze liječenja djeteta, najviše pretražuju roditelji čija su djeca na početku liječenja (manje od pet puta mjesečno) (Tablica 4).

Tablica 4. Učestalost pretraživanja zdravstvenih informacija na Internetu prema obilježjima ispitanika

Obilježje ispitanika	Mjesečna učestalost pretraživanja zdravstvenih informacija na Internetu (n/%)				P *
	Ne pretražujem	Manje od 5 puta mjesečno	Između 5 i 10 puta mjesečno	Više od 20 puta mjesečno	
Spol					
Muško	5 (10)	7 (14)	3 (6)	2 (4)	0,591
Žensko	6 (12)	11 (22)	11 (12)	5 (10)	
Stupanj obrazovanja					
SSS	6 (12)	11 (22)	6 (12)	0 (0)	0,074
VŠS	2 (4)	1 (2)	1 (2)	3 (6)	
VSS	3 (6)	6 (12)	7 (14)	4 (8)	
Zaposlenje					
zaposlen	7 (14)	16 (32)	10 (20)	5 (10)	0,423
nezaposlen	4 (8)	2 (4)	4 (8)	2 (4)	
Faza liječenja djeteta					
početak	3 (6)	7 (14)	4 (8)	1 (2)	0,969
sredina	3 (6)	5 (10)	3 (6)	2 (4)	
završetak	3 (6)	2 (4)	3 (6)	2 (4)	
održavanje	2(4)	4 (8)	4 (8)	2 (4)	

* χ^2

Povjerenje u informacije s Interneta i njihova primjena je procijenjena na skali od jedan (uvijek vjeruje / primjenjuje) do četiri (nikada ne vjeruje / primjenjuje).

Više povjerenja u zdravstvene informacije s Interneta i njihovu primjenu bez konzultacije s liječnikom imaju majke (Mm = 3,03 vrs. Mo = 3,11 i Mm = 1,75 vrs. Mo = 2,00) (Tablica 5).

Tablica 5. Razlike u vjerovanju i primjeni zdravstvenih informacija pronađenih na Internetu prema spolu roditelja

Obilježje s obzirom na spol		N	M	SD	t	P
Povjerenje	Muško	17	3,11	0,85	0,326	0,746
	Žensko	33	3,03	0,91		
Primjena	Muško	17	2,00	0,93	0,937	0,354
	Žensko	33	1,75	0,83		

Prema stupnju obrazovanja, najmanje povjerenja imali su ispitanici s VŠS (M = 3,28), zatim s VSS (M = 3,25) te sa SSS (M = 2,00). ANOVA test za usporedbu između triju skupina prema stupnju obrazovanja daje F vrijednost od 1,505 s P - vrijednošću od 0,232, što ukazuje da nema značajne razlike u povjerenju u zdravstvene informacije s Interneta među roditeljima s različitim stupnjevima obrazovanja. Za primjenu zdravstvenih informacija s Interneta bez konzultacije s liječnikom najskloniji su bili ispitanici sa SSS (M = 1,70), a najmanje s VSS (M = 2,00). ANOVA test za usporedbu između triju skupina prema stupnju obrazovanja, daje F vrijednost od 0,653 s P - vrijednošću od 0,525, što ukazuje da nema značajne razlike u primjeni u zdravstvene informacije s Interneta među roditeljima s različitim stupnjevima obrazovanja (Tablica 6).

Tablica 6. Razlike u vjerovanju i primjeni zdravstvenih informacija pronađenih na Internetu prema stupnju obrazovanja roditelja

Obilježje s obzirom na stručnu spremu		N	M	SD	F	P
Povjerenje	SSS	23	2,82	0,93	1,505	0,232
	VŠS	7	3,28	0,95		
	VSS	20	3,25	0,78		
Primjena	SSS	23	1,69	0,92	0,653	0,525
	VŠS	7	1,85	0,69		
	VSS	20	2,00	0,85		

Zaposleni ispitanici imaju manje povjerenja od nezaposlenih ($M = 3,21$ vs. $M = 2,58$; $t = 1,757$, $P = 0,101$), ali su više skloni primjeni ($M = 1,79$ vs. $M = 2,00$; $t = -0,731$, $P = 0,468$) (Tablica 7).

Tablica 7. Razlike u vjerovanju i primjeni zdravstvenih informacija pronađenih na Internetu prema zaposlenosti roditelja

Obilježje s obzirom na zaposlenost		N	M	SD	t	P
Povjerenje	Zaposlen	38	3,21	0,74	1,757	0,101
	Nezaposlen	12	2,58	1,16		
Primjena	Zaposlen	38	1,78	0,87	-0,731	0,468
	Nezaposlen	12	2,00	0,85		

Najmanje povjerenja imaju roditelji čija su djeca usred postupka liječenja (M = 3,41), zatim oni na početku (M = 3,06), na završetku (M = 2,90) te oni čija su djeca na terapiji održavanja (M = 2,84). Primjeni su najviše skloni roditelji čija su djeca usred postupka liječenja (M = 1,66), zatim oni s djecom na terapiji održavanja (M = 1,84), na završetku (M = 1,90) te oni s djecom na početku liječenja (M = 1,93) (Tablica 8).

Tablica 8. Razlike u vjerovanju i primjeni zdravstvenih informacija pronađenih na Internetu prema dijelu postupka liječenja djeteta

Obilježje s obzirom na fazu liječenja djeteta		N	M	SD	F	P
Povjerenje	Početak	15	3,06	0,59	1,000	0,401
	Sredina	12	3,41	0,79		
	Završetak	10	2,90	0,87		
	Održavanje	13	2,84	1,21		
Primjena	Početak	15	1,93	0,88	0,224	0,880
	Sredina	12	1,66	0,88		
	Završetak	10	1,90	0,87		
	Održavanje	13	1,84	0,89		

Zadovoljstvo roditelja zdravstvenim informacijama pronađenim na Internetu i dobivenih od liječnika i medicinskih sestara/tehničara je procijenjena na skali od 1 (jako zadovoljan) do 4 (jako nezadovoljan).

Roditelji su značajno više bili zadovoljni zdravstvenim informacijama dobivenim od liječnika u usporedbi s onima pronađenima na Internetu (M = 1,50 vrs. M = 3,02; t = 7,99, P < 0,001) (Tablica 9).

Tablica 9. Zadovoljstvo roditelja zdravstvenim informacijama pronađenim na Internetu i dobivenih od liječnika

Obilježje s obzirom na informacije dobivene od liječnika	N	M	SD	t	P
Povjerenje	50	3,02	1,30	7,998	<0,001
Zadovoljstvo	50	1,50	0,50		

Roditelji su značajno više bili zadovoljni zdravstvenim informacijama dobivenim od medicinskih sestara/tehničara u usporedbi s onima pronađenima na Internetu (M = 1,69 vrs. M = 3,02; t = 6,679, P < 0,001) (Tablica 10).

Tablica 10. Usporedba zadovoljstva roditelja zdravstvenim informacijama pronađenim na Internetu i dobivenih od medicinskih sestara/tehničara

Obilježje s obzirom na informacije dobivene od medicinskih sestara/tehničara	N	M	SD	t	p
Povjerenje	50	3,02	1,31	6,679	<0,001
Zadovoljstvo	50	1,69	0,61		

Nije utvrđena značajna povezanost između učestalosti pretraživanja zdravstvenih informacija na Internetu i zadovoljstva informacijama koje roditelji dobivaju od liječnika ili medicinskih sestara/tehničara. Postoji vrlo mala pozitivna korelacija (r = 0,052, P = 0,720), između učestalosti korištenja Interneta za pretraživanje zdravstvenih informacija i zadovoljstva informacijom dobivenom od liječnika i mala negativna korelacija (r = -0,150, P = 0,303) između učestalosti korištenja Interneta za pretraživanje zdravstvenih informacija i zadovoljstva informacijom dobivenom od medicinskih sestara/tehničara (Tablica 11).

Tablica 11. Povezanost zadovoljstva dobivenim informacijama od zdravstvenog osoblja i pretraživanja zdravstvenih informacija

	Spearmanov koeficijent korelacije	
	Rho (P vrijednost)	
	Zadovoljstvo zdravstvenim informacijama dobivenim od liječnika	Zadovoljstvo zdravstvenim informacijama dobivenim od medicinske sestre
Učestalost korištenja interneta za pretraživanje zdravstvenih informacija	,052 (0,720)	-,150 (0,303)

6. RASPRAVA

U ovom istraživanju sudjelovalo je 50 roditelja, većinom majki (N = 33), prosječne dobi 38,7 godina. Najviše ih ima završenu srednju školu (N = 23) i većina je zaposlena (N = 38). Najviše ih ima djecu na početku liječenja (N = 15), zatim na sredini (N = 12), u fazi terapije održavanja (N = 13) te na kraju liječenja (N = 10). Svi roditelji koji su sudjelovali u istraživanju koriste Internet. Većina pretražuje Internet u potrazi za zdravstvenim informacijama (N = 38), najčešće manje od pet puta mjesečno (N = 18). Majke i zaposleni roditelji češće pretražuju u svim kategorijama učestalosti. Roditelji s VŠS pretražuju značajno češće više od 20 puta mjesečno, u usporedbi s roditeljima drugih stupnjeva obrazovanja (P = 0,074). Najviše pretražuju oni roditelji čija su djeca na početku liječenja. Više povjerenja u zdravstvene informacije pronađene na Internetu imaju majke, roditelji sa SSS, nezaposleni te roditelji čija su djeca na terapiji održavanja. Više ih primjenjuju bez konzultacije s liječnikom, majke, roditelji sa SSS, zaposleni i oni čija su djeca usred postupka liječenja. Roditelji su bili značajno manje zadovoljniji informacijama pronađenima na Internetu u usporedbi s onima koje su dobili od liječnika i medicinskih sestara/tehničara (P < 0,001). Nije utvrđena značajna povezanost između učestalosti pretraživanja zdravstvenih informacija na Internetu i zadovoljstva informacijama koje roditelji dobivaju od liječnika ili medicinskih sestara/tehničara. Postoji vrlo mala pozitivna korelacija između učestalosti pretraživanje zdravstvenih informacija na Internetu i zadovoljstva informacijom dobivenom od liječnika (r = 0,052) i mala negativna korelacija od medicinskih sestara/tehničara (r = -0,150).

U istraživanju koje je provedeno u „Udrugi roditelja djece oboljele od malignih bolesti“ (eng. *Association of Parents of Children with Cancer*) u Valenciji u Španjolskoj sudjelovalo je 110 roditelja (29). Cilj istraživanja je bio ispitati upotrebu Interneta u

svrhu dobivanja zdravstvenih informacija. Rezultati su pokazali da 55 % roditelja nije pretraživalo Internet u tu svrhu, za razliku od našeg istraživanja u kojem je više od polovine roditelja koristilo Internet s tom svrhom. U tom istraživanju nije bilo povezanosti između upotrebe Interneta, spola i stupnja obrazovanja, dok su u našem istraživanju aktivnije bile majke i visokoobrazovani roditelji.

AlGhamdi i Moussa proveli su presječno istraživanje u Riyadhu, Saudijska Arabija, s ciljem ispitivanja korištenja Interneta u potrazi za zdravstvenim informacijama i procjene percepcije odraslih pacijenata o kvaliteti zdravstvenih informacija dostupnih na Internetu, u usporedbi s onima koje dobiju od zdravstvenih djelatnika (43). U istraživanju je sudjelovalo 801 ambulantnih pacijenata i posjetitelja Sveučilišne bolnice u Riyadhu (*eng. King Khalid Univesity Hospital*). Rezultati su pokazali da je 58,4 % ispitanika koristilo Internet za pretraživanje zdravstvenih informacija. Ispitanici su koristili Internet u tu svrhu manje od pet puta mjesečno, a trajanje i ozbiljnost bolesti nije bila povezana s učestalošću pretraživanja. Zdravstvenim informacijama s Interneta su više vjerovali ispitanici s visokim obrazovanjem, a primjenjivali su ih više muški ispitanici. U našem istraživanju je također većina roditelja djece oboljele od malignih bolesti koristila Internet sa svrhom pretraživanja zdravstvenih informacija, najčešće manje od pet puta mjesečno. Najviše su pretraživali oni roditelji čija su djeca bila na početku liječenja. Što se tiče povjerenja u zdravstvene informacije pronađene na Internetu kod nas su više povjerenja i sklonost primjerni imale majke i roditelji sa SSS.

Rezultati istraživanja provedenog u Dječjoj bolnici Philadelphia (*eng. Children Hospital Philadelphia*) u SAD-u, u kojem je sudjelovalo 103 roditelja pedijatrijskih onkoloških bolesnika, pokazali su da su roditelji najviše pretraživali Internet u potrazi za zdravstvenim informacijama do mjesec dana nakon dijagnoze, što se smatra

početkom liječenja, a zatim se učestalost pretraživanja smanjivala (26). I u našem istraživanju najviše su pretraživali roditelji koji su imali djecu na početku liječenja.

U istraživanju koje je provedeno na pedijatrijskom hemato-onkološkom odjelu Sveučilišne bolnice u Ankari (eng. *University Ankara Hospital*) u Turskoj, sudjelovalo je 15 roditelja djece obolje od malignih bolesti. Rezultati su pokazali da iako roditelji pretražuju Internet (46 %), kao primarni izvor zdravstvenih informacija izdvajaju liječnike, a nakon njih medicinske sestre/tehničare (34). Sličnost s našim istraživanjem je to što roditelji, unatoč tome što pretražuju Internet vezano za zdravstvene informacije, također kao najrelevantniji izvor zdravstvenih informacija smatraju liječnike, zatim medicinske sestre/tehničare.

Rezultati drugog istraživanja provedenog u 11 bolnica u Turskoj, među 1106 pacijenata oboljelih od malignih bolesti i članova njihovih obitelji, pokazali su da je 64,4 % ispitanika pretraživalo Internet svaki tjedan nakon postavljanja dijagnoze (4). Najveći broj ispitanika (73,4 %) je djelomično vjerovao pronađenim zdravstvenim informacijama i nije ih primjenjivao (87 %) bez konzultacije s liječnikom. Rezultati ovog istraživanja slični su rezultatima našeg istraživanja. Najviše roditelja pretraživalo je Internet u potrazi za zdravstvenim informacijama kada su i djeca bila na početku liječenja. Roditelji su bili značajno manje zadovoljniji informacijama pronađenima na Internetu u usporedbi s onima koje su dobili od liječnika i medicinskih sestara/tehničara.

U istraživanju provedenom u dnevnoj hematološkoj bolnici (eng. *Hematology Department of University Hospital Leuven*) u Belgiji sudjelovalo je 444 odraslih pacijenata (44). Većina (52,3 %) ih je pretraživala zdravstvene informacije na Internetu. To su većinom bili mlađi i bolje educirani pacijenti, bez značajnih razlika prema spolu. Primarni izvor zdravstvenih informacija su im bili liječnici – hematolozi.

U našem istraživanju nije analizirana dob roditelja (prosječna dob bila je 38,7 godina). Majke i zaposleni roditelji češće su pretraživali Internet u potrazi za zdravstvenim informacijama u svim kategorijama učestalosti, a roditelji s VŠS pretraživali su značajno češće više od 20 puta mjesečno, u usporedbi s roditeljima drugih stupnjeva obrazovanja ($P = 0,074$). I u našem istraživanju kao najrelevantniji izvor zdravstvenih informacija smatraju se liječnici, zatim medicinske sestre/tehničari.

Kao slabost ovog istraživanja može se smatrati mali broj ispitanika i kratko vrijeme provođenja. S obzirom da je liječenje malignih bolesti dugotrajan proces, u ovako kratkom razdoblju nije moglo biti više ispitanika, jer isti roditelji dolaze s djecom mjesecima na liječenje.

Kao jakost istraživanja se može istaknuti to da je prvo istraživanje u RH koje se bavilo korištenjem Interneta u svrhu pronalaženja zdravstvenih informacija na uzorku roditelja djece oboljele od malignih bolesti. Nakon postavljanja dijagnoze maligne bolesti u djece, roditelji su suočeni sa mnoštvom informacija i često nepoznatim terminima, koji se tiču zdravlja, a i života njihove djece. S obzirom da se radi o potencijalno smrtonosnim bolestima, roditelji se nalaze u teškom položaju i potreba za kvalitetnim i razumljivim informacijama je velika. Internet je lako dostupan i brz način informiranja, no kvaliteta i relevantnost informacija je često upitna, kao i percepcija i razumijevanje istih od strane roditelja.

Prijedlog za daljnja istraživanja bi bila provedba presječnog istraživanja među roditeljima djece oboljele od malignih bolesti u više bolnica u RH, kako bi se istražile i eventualne regionalne razlike u učestalosti, povjerenju i primjeni zdravstvenih informacija s Interneta. Provedbom longitudinalnog istraživanja, mogle bi se utvrditi

i eventualne promjene u učestalosti, povjerenju i primjeni zdravstvenih informacija s Interneta u istih ispitanika s obzirom na fazu liječenja, ali i tijekom bolesti u djece.

Rezultati ovog istraživanja pokazali su da većina roditelja djece koja se liječe od malignih bolesti, unatoč korištenju Interneta za pretraživanje zdravstvenih informacija, još uvijek više vjeruju liječnicima i medicinskim sestrama/tehničarima. Medicinske sestre/tehničari, posebice magistre/magistri sestrinstva, imaju veliku ulogu u edukaciji roditelja. Provedbom istraživanja i komunikacijom s roditeljima mogu prepoznati njihove potrebe vezane za zdravstvene informacije, provesti edukaciju i usmjeravanje prema valjanim izvorima informacija i time poboljšati skrb za djecu s malignim bolestima.

7. ZAKLJUČAK

Rezultati istraživanja pokazuju da većina roditelja pretražuje Internet u potrazi za zdravstvenim informacijama (N=38), najviše ih pretražuje manje od pet puta mjesečno (N=18), zatim pet do deset puta (N=14) i više od dvadeset puta mjesečno (N=7), čime se hipoteza da je Internet čest izvor pretraživanja zdravstvenih informacija roditeljima djece oboljele od malignih bolesti prihvaća.

Više povjerenja u zdravstvene informacije pronađene na Internetu imaju majke, roditelji sa SSS, nezaposleni te roditelji čija su djeca na terapiji održavanja. Više ih primjenjuju bez konzultacije s liječnikom, majke, roditelji sa SSS, zaposleni i oni čija su djeca usred postupka liječenja. Roditelji su značajno manje zadovoljniji informacijama pronađenima na Internetu u usporedbi s onima koje su dobili od liječnika i medicinskih sestara/tehničara ($P < 0,001$). Postoji vrlo mala pozitivna korelacija između učestalosti pretraživanje zdravstvenih informacija na Internetu i zadovoljstva informacijom dobivenom od liječnika ($r = 0,052$) i mala negativna korelacija od medicinske sestre/tehničara ($r = -0,150$). Time se hipoteza da roditelji koji nisu zadovoljni dobivenim informacijama od liječnika i medicinskih sestara/tehničara više pretražuju Internet može odbaciti.

Provedbom istraživanja i komunikacijom s roditeljima mogu se prepoznati njihove potrebe za zdravstvenim informacijama, provesti edukacija i usmjeravanje prema valjanim izvorima informacija i time poboljšati skrb za djecu s malignim bolestima.

8. ZAHVALE

Zahvaljujem svojoj dragoj mentorici izv. prof. dr. sc. Veri Musil na nesebičnoj pomoći, strpljenju i vodstvu pri izradi ovog diplomskog rada.

Zahvaljujem i svojoj obitelji na cjeloživotnoj podršci u svemu što radim.

Mojoj Niki, najveće hvala na razumijevanju.

I zadnje, ali ne manje važno, hvala svim roditeljima „naše djece“ što su pristali dragovoljno ispuniti anketni upitnik.

9. LITERATURA

1. Rouse M. Internet [Internet]. Techopedia [pristupljeno 16.06.2023.]. Dostupno na: <https://www.techopedia.com/definition/2419/internet>
2. Grace JG, Schweers L, Anazodo A, Freyer DR. Evaluating and providing quality health information for adolescents and young adults with cancer. *Pediatr Blood Cancer*. 2019;66(10):e27931. doi: 10.1002/pbc.27931
3. Srce. Uvođenje Interneta u Republici Hrvatskoj.[Internet];2017[pristupljeno 01.08.2023.]. Dostupno na: <https://www.srce.unizg.hr/povijest/internet-u-hrvatskoj>
4. Nayir E, Tanriverdi O, Karakas Y, Kilickap S, Serdar Turhal N, Avci N, i sur. Tendency of cancer patients and their relatives to use internet for health-related searches: Turkish Oncology Group (TOG) Study. *J BUON*. 2016;21(3):714-9.
5. Powell JA, Darvell M, Gray JA. The doctor, the patient and the world-wide web: how the internet is changing healthcare. *J R Soc Med*. 2003;96(2):74-6.
6. Internet world stats. Internet usage statistics. [Internet];2023[pristupljeno 27.07.2023.]. Dostupno na: <https://www.internetworldstats.com/stats.htm>
7. Eurostat. Digital economy and society statistics-households and individuals. [Internet]; 2022 [pristupljeno 13.06.2023.]. Dostupno na: https://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php?title=Digital_economy_and_society_statistics_-_households_and_individuals#Internet_access
8. Tonsaker T, Bartlett G, Trpkov C. Health information on the Internet: gold mine or minefield. *Can Fam Physician*. 2014;60(5):407-8.
9. Diaz JA, Griffith RA, Ng JJ, Reinert SE, Friedmann PD, Moulton AW. Patients' use of the Internet for medical information. *J Gen Intern Med*. 2002;17(3):180-5.
10. Mo P. The use of Internet for health education. *J Biosafety Health Educ*. 2012;1(1):e102. doi:10.4172/2332-0893.1000e102
11. Andreassen HK, Bujnowska-Fedak MM, Chronaki CE, Dumitru RC, Pudule I, Santana S, i sur. European citizens' use of E-health services: a study of seven countries. *BMC Public Health*. 2007;7:53.

12. Deželić G. Internet u medicini-dosadašnji razvoj i perspektive. *Acta Med Croatica*. 2002;56(4-5):131-43.
13. Duplaga M. The association between Internet use and health-related outcomes in older adults and the elderly: a cross-sectional study. *BMC Med Inform Decis Mak*. 2021;21(1):150.
14. Poslovni. Internet kao važan komunikacijski kanal o zdravstvenim pitanjima. [Internet]. 2011 [pristupljeno 16.06.2023.]. Dostupno na:
<https://www.poslovni.hr/hrvatska/internet-kaovazan-komunikacijski-kanal-ozdravstvenim-pitanjima-189220>
15. Fox S, Rainie L. Vital decisions: A Pew Internet Health Report [Internet]. Pew Research Centar [pristupljeno 15.06.2023.]. Dostupno na:
<https://www.pewresearch.org/internet/2002/05/22/vital-decisions-a-pew-internet-health-report/>
16. Lawrentschuk N, Sasges D, Tasevski R, Abouassaly R, Scott AM, Davis ID. Oncology health information quality on the Internet: a multilingual evaluation. *Ann Surg Oncol*. 2012;19(3):706-13.
17. Budenz A, Sleight AG, Klein WMP. A qualitative study of online information-seeking preferences among cancer survivors. *J Cancer Surviv*. 2022;16(4):892-903.
18. Ferlay J, Colombet M, Soerjomataram I, Parkin DM, Piñeros M, Znaor A, et al. Cancer statistics for the year 2020: An overview. *Int J Cancer*. 2021;149:778-789.
19. Ebel MD, Stellamanns J, Keinki C, Rudolph I, Huebner J. Cancer Patients and the Internet: a Survey Among German Cancer Patients. *J Cancer Educ*. 2017;32(3):503-508.
20. Bianco A, Zucco R, Nobile CG, Pileggi C, Pavia M. Parents seeking health-related information on the Internet: cross-sectional study. *J Med Internet Res*. 2013;15(9):e204. doi: 10.2196/jmir.2752
21. Jaks R, Baumann I, Juvalta S, Dratva J. Parental digital health information seeking behavior in Switzerland: a cross-sectional study. *BMC Public Health*. 2019;19(1):225.

22. Konja J. Pedijatrijska onkologija. Zagreb: Medicinska naklada; 2009.
23. WHO. Childhood cancer. [Internet]; 2021 [pristupljeno 10.07.2023.]. Dostupno na: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/cancer-in-children>
24. Lam CG, Howard SC, Bouffet E, Pritchard Jones K. Science and health for all children with cancer. *Science*. 2019;363(6432):1182-1186.
25. Hrvatski zavod za javno zdravstvo. Međunarodni dan djece oboljele od malignih bolesti. [Internet] Zagreb;2022 [pristupljeno 10.07.2023.]. Dostupno na: <https://www.hzjz.hr/sluzba-epidemiologija-prevencija-nezaraznih-bolesti/medunarodni-dan-djece-oboljele-od-malignih-bolesti/>
26. Phillips CA, Hunt A, Salvesen-Quinn M, Guerra J, Schapira MM, Bailey LC, i sur. Health-related Google searches performed by parents of pediatric oncology patients. *Pediatr Blood Cancer*. 2019;66(8):e27795. doi: 10.1002/pbc.27795
27. Knapp C, Madden V, Marcu M, Wang H, Curtis C, Sloyer P, i sur. Information seeking behaviors of parents whose children have life-threatening illnesses. *Pediatr Blood Cancer*. 2011;56(5):805-11.
28. Han HR, Belcher AE. Computer-mediated support group use among parents of children with cancer-an exploratory study. *Comput Nurs*. 2001;19(1):27-33.
29. Domínguez M, Sapiña L. Pediatric cancer and the internet: exploring the gap in doctor-parents communication. *J Cancer Educ*. 2015;30(1):145-51.
30. Gage EA, Panagakis C. The devil you know: parents seeking information online for paediatric cancer. *Sociol Health Illn*. 2012;34(3):444-58. doi: 10.1111/j
31. Lövgren M, Udo C, Alvariza A, Kreicbergs U. Much is left unspoken: Self-reports from families in pediatric oncology. *Pediatr Blood Cancer*. 2020; 67:e28735.
32. Moore PM, Rivera S, Bravo-Soto GA, Olivares C, Lawrie TA. Communication skills training for healthcare professionals working with people who have cancer. *Cochrane Database Syst Rev*. 2018;7(7):CD003751. doi: 10.1002/14651858.CD003751.

- 33.Sisk BA, Mack JW, Ashworth R, DuBois J. Communication in pediatric oncology: State of the field and research agenda. *Pediatr Blood Cancer*. 2018; 65 (1) :10.1002/pbc.26727. doi: 10.1002/pbc.26727.
- 34.Kilicarslan-Toruner E, Akgun-Citak E. Information-seeking behaviours and decision-making process of parents of children with cancer. *Eur J Oncol Nurs*. 2013;17(2):176-83.
- 35.Epstein RM, Street RL. *Patient-Centered Communication in Cancer Care: Promoting Healing and Reducing Suffering*. 7. izd. . Bethesda: National Cancer Institute NIH; 2007.
- 36.Starc J. Učinkovita komunikacija i rješavanje sukoba između medicinske setsre i pacijenta. *JAHS*.2016;2(2):133-146.
- 37.Lövgren M, Melin-Johansson C, Udo C, Sveen J. Telling the truth to dying children-End of life communication with families. *Acta Paediatr*. 2019;108(11):2111-2112.
- 38.França JR, Da Costa SF, Lopes ME, Da Nóbrega MM, De França IS. The importance of communication in pediatric oncology palliative care: focus on Humanistic Nursing Theory. *Rev Lat Am Enfermagem*. 2013;21(3):780-6.
- 39.Roda. Povelja o pravima djeteta u bolnici [Internet];2020 [pristupljeno 27.07.2023.]. Dostupno na: <https://www.roda.hr/udruga/programi/djeca-u-bolnici/povelja-o-pravima-djeteta-u-bolnici.html>
- 40.Win KT, Hassan NM, Bonney A, Iverson D. Benefits of online health education: perception from consumers and health professionals. *J Med Syst*. 2015;39(3):27.
- 41.Butow P, Brindle E, McConnell D, Boakes R, Tattersall M. Information booklets about cancer: factors influencing patient satisfaction and utilization. *Patient Educ Couns*.1998;33:129e141.
- 42.Kline RB. *Principles and practice of structural equation modeling*. 4. izd. New York: The Guilford Press; 2016.
- 43.AIGhamdi KM, Moussa NA. Internet use by the public to search for health-related information. *Int J Med Inform*. 2012 ;81(6):363-73.

44. Laurent MR, Cremers S, Verhoef G, Dierickx D. Internet use for health information among haematology outpatients: a cross-sectional survey. *Inform Health Soc Care.* 2012;37(2):62-73

10. POPIS TABLICA

Tablica 1. Socio-demografska obilježja ispitanika

Tablica 2. Korištenje Interneta

Tablica 3. Korištenje interneta za pretraživanje zdravstvenih informacija

Tablica 4. Učestalost pretraživanja zdravstvenih informacija na Internetu prema obilježjima ispitanika

Tablica 5. Razlike u vjerovanju i primjeni zdravstvenih informacija pronađenih na Internetu prema spolu roditelja

Tablica 6. Razlike u vjerovanju i primjeni zdravstvenih informacija pronađenih na Internetu prema stupnju obrazovanja roditelja

Tablica 7. Razlike u vjerovanju i primjeni zdravstvenih informacija pronađenih na Internetu prema zaposlenosti roditelja

Tablica 8. Razlike u vjerovanju i primjeni zdravstvenih informacija pronađenih na Internetu prema dijelu postupka liječenja djeteta

Tablica 9. Zadovoljstvo roditelja zdravstvenim informacijama pronađenim na Internetu i dobivenih od liječnika

Tablica 10. Usporedba zadovoljstvo roditelja zdravstvenim informacijama pronađenim na Internetu i dobivenih od medicinskih sestara/tehničara

Tablica 11. Povezanost zadovoljstva dobivenim informacijama od zdravstvenog osoblja i pretraživanja zdravstvenih informacija

11. ŽIVOTOPIS

Rođena sam 04.01.1990. godine u Zagrebu gdje sam završila i osnovnu školu. Školu za medicinske sestre i tehničare Mlinarska sam završila 2008. godine. Iste godine upisujem redovni preddiplomski studij sestrinstva na Zdravstvenom Veleučilištu u Zagrebu te po završetku studija, 2011. godine započinjem pripravnički staž na Klinici za kirurgiju KBC-a Zagreb. Po završetku staža, od 2012. godine do današnjeg dana zaposlena sam na Zavodu za pedijatrijsku hematologiju, onkologiju i transplantaciju krvotvornih matičnih stanica KBC-a Zagreb. Godine 2021. upisujem diplomski studij sestrinstva na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

Članica sam Hrvatske komore medicinskih sestara, KroMreže hematoloških medicinskih sestara i tehničara Hrvatske, te tima za kronični GVHD KBC-a Zagreb.

12. PRILOZI

12.1. Prilog 1. Obavijest o istraživanju i informirani pristanak

INFORMIRANI PRISTANAK NA SUDJELOVANJE U ISTRAŽIVANJU

Poštovani/a,

Pozivamo da u svojstvu ispitanika sudjelujete u znanstvenom istraživanju na temu „Internet kao izvor zdravstvenih informacija za roditelje djece s malignim bolestima“, u svrhu izrade diplomskog rada na Sveučilišnom diplomskom studiju sestrinstva Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (UNIZG MEF).

Istraživanje se provodi anketnim upitnikom u jednoj vremenskoj točki (jednokratno), bez naknade za sudjelovanje u istraživanju.

Vaše sudjelovanje nam je važno.

Voditelj istraživanja je Matea Vukoje, bacc. med. techn., mentor prof. dr. sc. Vera Musil, dr. med. Istraživanje se provodi u Kliničkom bolničkom centru Zagreb (KBC Zagreb), Klinika za pedijatriju, Zavod za hematologiju, onkologiju i transplantaciju krvotvornih matičnih stanica u razdoblju od 15. 4. – 15. 7. 2023. godine.

Cilj ovog istraživanja je ispitati roditelje djece oboljele od malignih bolesti o učestalosti pretraživanja zdravstvenih informacija putem Interneta.

U svrhu istraživanja potrebno je ispuniti upitnik. Predviđeno vrijeme za rješavanje upitnika je 20 minuta.

Ovo istraživanje ne uključuje nikakav rizik za ispitanika. Rezultati istraživanja pridonijeti će saznanjima o korištenju Interneta kao izvora zdravstvenih informacija te zadovoljstva zdravstvenim informacijama koje se pronadu na Internetu, kao i onih koje dobiju od liječnika i medicinskih sestara.

Istraživanje je odobrilo Etičko Povjerenstvo KBC Zagreb i Etičko Povjerenstvo UNIZG MEF.

Sudjelovanje u ovom istraživanju je u potpunosti dobrovoljno i možete u bilo kojem trenutku odustati. Ukoliko odlučite sudjelovati u ovom istraživanju potpišite ovaj informirani pristanak uz naznaku datuma. Informirani pristanak potpisuje i istraživač, a potpisanu presliku dobit ćete osobno prije početka navedenog istraživanja. Original informiranog pristanka nalazi se kod istraživača. Istraživač koji provodi ovo istraživanje neće primiti nikakvu financijsku naknadu.

Uvid u podatke prikupljene istraživanjem imati će samo istraživač. Podatci će biti anonimizirani i identitet ispitanika će biti zaštićen.

Prema Zakonu o zaštiti podataka Europske unije (Direktiva o zaštiti podataka, koja je 25.5.2018. zamijenjena Općom uredbom o zaštiti podataka), Vaš istraživač donosi važne odluke u korištenju i otkrivanju vaših osobnih podataka te će biti zajednički odgovoran za poštivanje Zakona. Putem istraživača imate pravo pristupiti svim podacima prikupljenim o Vama te tražiti njihove ispravke ako se netočni, tijekom provođenja istraživanja. Imate pravo na pritužbu na način kako se postupa s Vašim podacima, a možete je uputiti nadležnom odgovornom tijelu za provođenje Zakona o zaštiti osobnih podataka. Popis nadležnih tijela u Europskoj uniji dostupan je na poveznici: http://ec.europa.eu/justice/data-protection/article29/structure/data-protection-authorities/index_en.htm.

Za Republiku Hrvatsku nadležno tijelo kojem možete uputiti pritužbu je Agencija za zaštitu osobnih podataka, Martićeva ulica 14, 10 000 Zagreb, Hrvatska) (*GDPR The European Union General Data Protection Regulation EU2016/679*).

Ovo se istraživanje može provesti samo prikupljanjem i korištenjem osobnih podataka ispitanika, na način opisan u ovom informiranom pristanku te u njemu možete sudjelovati samo ako na to pristanete. Ako imate bilo kakvih pitanja, komentara ili pritužbi u vezi s načinom na koji se postupa s Vašim podacima, prvo trebate kontaktirati

istraživača na e-mail adresu mateavukoje90@gmail.com, a on će Vaš zahtjev proslijediti osoblju odgovornom za zaštitu podataka.

Za dodatna pitanja o samom istraživanju možete se obratiti istraživaču, e-mail: mateavukoje90@gmail.com.

Svojim potpisom potvrđujem da sam informiran/a o ciljevima, prednostima i rizicima ovog istraživanja i pristajem u njemu sudjelovati.

U Zagrebu, _____ (Datum)

Potpis sudionika

12.2. Prilog 2. Originalni upitnik

Dear Sir/Madam,

The aim of this questionnaire is to investigate the use of the Internet to search for medical information, which gives doctors an idea about the effectiveness of this issue as a mean that contributes to the process of educating and treating patients.

I hope you will kindly give us a little of your time knowing that completing this questionnaire will take you about 10 minutes.

Thank you for your cooperation.

Internet use to search for medical information

A-Extent of internet use

Question	1. Yes	2. No
1. Do you have a computer at work?		
2. Do you have a computer at home?		
3. Do you use the internet?		
4. Do you use e-mail?		

5. What is the language you use to surf the internet (you can choose more than one answer)?

1. Arabic 2. English 3. Arabic and English 4. Other, specify.....

6. Type of internet connection

1. Dial up 2. DSL

7. Where do you mostly use the internet (you can choose more than one answer)?

1. Work 2.Home 3.internet café 4.I do not use the internet.

8. How many medical websites do you use to search for medical information about your condition?

1. I did not search 2.less than 5 websites 3. Five or more websites

9. How many times every month do you search the internet for information about your condition?

1. I do not search 2.less than 5 times 3.between 5 and 20 times 4.more than 20 times

B. Internet use for medical information

10. Do you use the internet to search for medical information (if your answer is no please skip to question 25)

1. Yes 2. No

11. If you do use the internet to search for medical information, what types of websites to you use?

a. WebPages of doctors	1. yes	2.no
b. Websites of a national hospital	1. yes	2.no
c. Websites of medical associations	1. yes	2.no
d. Websites of local hospitals	1. yes	2.no
e. Chat rooms	1. yes	2.no
f. commercial websites	1. yes	2.no

12. Type of information you look for:

a. information about your medical condition	1. yes	2.no
b. information about the medical condition of your friends and family	1. yes	2.no
c. general medical information	1. yes	2.no

13. How do you evaluate the information you get from the internet?

a. design of the website	1. yes	2.no
b. belonging to a medical institution	1. yes	2.no
c. I do not trust information unless it was from a doctor	1. yes	2.no
d. I trust any information obtained from the internet	1. yes	2.no

C. Your experience with the internet

Question	1.Always	2.Often	3.Sometimes	4. Rarely	5. Never
14. Do you trust the medical information obtained from the internet					
15. Do you apply the medical information obtained from the internet without consulting your doctor					
16. do you buy medicines over the internet					
17. do you buy medicinal herbal treatments for your condition if mentioned on the internet					

18. From your experience, internet use to obtain medical information is:

1. Useful 2. Harmful 3. Neither harmful nor useful

19. From your experience, the amount of medical information on the internet about your medical condition is:

1. enough 2. Partially enough 3. deficient 4. Very deficient

20. Your reason behind using the internet to search for medical information is:

a. wanting to learn more about your medical condition	1. yes	2.no
b. not getting enough information from your doctor	1. yes	2.no
c. not being convinced of the information obtained from your doctor	1. yes	2.no
d. other	1. yes	2.no

21. Have you searched for medical information on the internet before coming to the clinic (if your answer is no, please skip to question 25)?

1. Yes 2. No

22. If you have searched for medical information before coming to the clinic, have you discussed this information with your doctor (if your answer is no, please skip to question 25)?

1. Yes 2. No

23. If you have discussed the information with your doctor, how did that affect your medical condition?

1. positive effect 2. Negative effect 3. No effect

24. If you have discussed the information with your doctor, how did that affect your relation with your doctor?

1. positive effect 2. Negative effect 3. No effect

25. Your main source of medical information is:

1. Doctor 2. Internet 3. Other types of media

How satisfied are you about the medical information you obtain from:	1.very satisfied	2. satisfied	3. unsatisfied	4. very unsatisfied	5. the question does not apply to me
26. a website your doctor tells you about					
27. internet websites from your own search					
28. medical flyers					
29. direct explanation from your doctor					
30. television,					

magazines and news papers					

D. personal information

31. Age

32. Gender 1. Male 2. Female

33. Marital status

1. Married 2. Single 3. Divorces 4. Widowed

34. Educational level

1. Illiterate 2. High school or lower 3. University or higher

35. Household average monthly income

1. less than 5,000SR
2. Between 5,000 and 10,000 SR
3. Between 10,000 and 15,000SR
4. Between 15,000Sr and 20,000SR
5. More than 20,000SR

36. Occupation

1. Employed 2. Private business 3. Student 4. Unemployed

37. Residence

1. Urban 2. Rural

38. Duration of your medical condition

1. Temporary 2. Chronic

39. Severity of your disease

1. Mild
2. Moderate
3. Severe

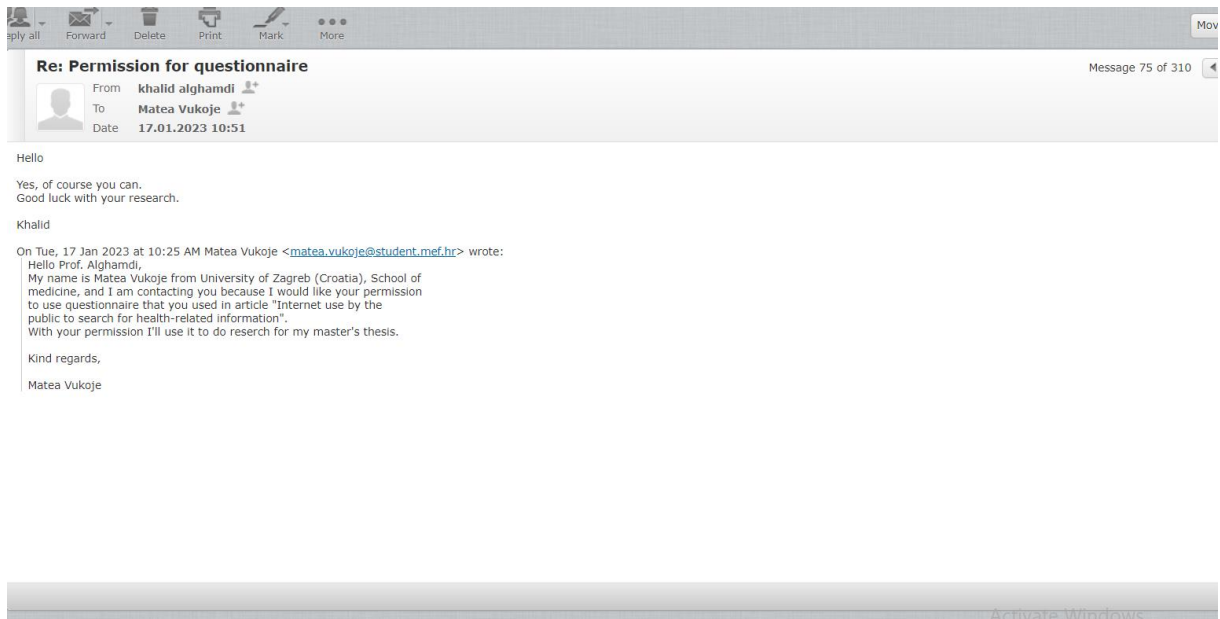
40. How many times have you visited your doctor about this condition/disease?

1. once 2. Two to five times 3. More than 5 times

41. You are now:

1. A patient visiting the clinic to see your doctor
2. Just accompanying a patient

12.3. Prilog 3. Dozvola autora za korištenje upitnika

12.4. Prilog 4. Prevedeni i prilagođeni upitnik korišten u istraživanju

Internet kao izvor zdravstvenih informacija za roditelje djece s malignim bolestima

- 1) Vaša dob _____
- 2) Spol
 1. Muški
 2. Ženski
- 3) Stupanj obrazovanja:
 1. Osnovno obrazovanje
 2. SSS
 3. VSŠ
 4. VSS
- 4) Zaposlenje:
 1. Zaposlen/a
 2. Nezaposlen/a
- 5) U kojem dijelu liječenja je Vaše dijete:
 1. Početak liječenja
 2. Na sredini liječenja
 3. Završava bolničko liječenje
 4. Na terapiji održavanja
- 6.) Koristite li Internet?
 1. Da
 2. Ne

7.) Gdje najčešće koristite Internet?

1. Na poslu
2. Unutar svoga doma
3. U bolnici
4. Ne koristim Internet

8.) Koristite li Internet za pretraživanje zdravstvenih informacija?

1. Da
2. Ne

9.) Koliko puta mjesečno koristite Internet za pretraživanje zdravstvenih informacija?

1. Ne pretražujem
2. Manje od 5 puta mjesečno
3. Između 5 i 10 puta mjesečno
4. Više od 20 puta mjesečno

10.) Vjerujete li informaciji koju pronađete na Internetu?

1. Uvijek
2. Često
3. Ponekad
4. Rijetko
5. Nikada

11.) Primjenjujete li zdravstvene informacije koje ste pronašli na Internetu bez konzultacije s liječnikom?

1. Uvijek
2. Često
3. Ponekad

4. Rijetko
 5. Nikada
- 12.) Iz Vašeg iskustva pretraživanje zdravstvenih informacija putem Interneta je:
1. Korisno
 2. Štetno
 3. Niti korisno, niti štetno
- 13.) Iz Vašeg iskustva, količina zdravstvenih informacija koje pronađete na Internetu je:
1. Dovoljna
 2. Djelomično dovoljna
 3. Slaba
 4. Jako slaba
- 14.) Vaš razlog za korištenje Interneta i pretraživanje zdravstvenih informacija je:
1. Želite naučiti više o zdravstvenom stanju svog djeteta
 2. Ne dobijete dovoljno informacija od liječnika
 3. Ne dobijete dovoljno od medicinskih sestara
 4. Nemate povjerenja u informaciju koju ste dobili od liječnika
 5. Nemate povjerenja u informaciju koju ste dobili od medicinskih sestara
- 15.) Vaš glavni izvor zdravstvenih informacija je:
1. Internet
 2. Liječnik
 3. Medicinska sestra
 4. Druge vrste medija

- 16.) Kako ocjenjujete informacije koje pretražujete putem Interneta?
1. Prema dizajnu web stranice
 2. Pripadnosti medicinskoj instituciji
 3. Ne vjerujem nijednoj informaciji osim onoj dobivenoj od liječnika
 4. Ne vjerujem nijednoj informaciji osim onoj dobivenoj od medicinske sestre
 5. Vjerujem svakoj informaciji koju pronađem na Internetu
- 17.) Koliko ste zadovoljni s zdravstvenom informacijom koju pronađete na Internetu?
1. Jako zadovoljan/a
 2. Zadovoljan/a
 3. Nezadovoljan/a
 4. Jako nezadovoljan/a
 5. Pitanje se ne odnosi na mene
- 18.) Koliko ste zadovoljni zdravstvenom informacijom koju dobijete od liječnika?
1. Jako zadovoljan/a
 2. Zadovoljan/a
 3. Nezadovoljan/a
 4. Jako nezadovoljan/a
 5. Pitanje se ne odnosi na mene
- 19.) Koliko ste zadovoljni zdravstvenom informacijom koju dobijete od medicinske sestre?
1. Jako zadovoljan/a
 2. Zadovoljan/a

3. Nezadovoljan/a
4. Jako nezadovoljan/a
5. Pitanje se ne odnosi na mene

20.) Jesu li zdravstvene informacije koje pronađete na Internetu podudarne s informacijama koje dobijete od liječnika?

1. Da
2. Ne
3. Ne znam

21.) Jesu li zdravstvene informacije koje pronađete na Internetu podudarne s informacijama koje dobijete od medicinskih sestara?

1. Da
2. Ne
3. Ne znam

12.5. Prilog 5. Dopusnica Etičkog Povjerenstva KBC Zagreb

KLINIČKI BOLNIČKI CENTAR ZAGREB
Etičko Povjerenstvo
ZAGREB – Kišpatićeva 12

Klasa: 8.1-23/107-2
Broj: 02/013 AG

Zagreb, 3. travnja 2023. godine

Matea Vukoje, bacc. med. techn.
Klinika za pedijatriju

Predmet: Suglasnost za provođenje istraživanja

Na 249. redovnoj sjednici Etičkog povjerenstva KBC-a Zagreb održanoj 3. travnja 2023. godine razmotrena je Vaša zamolba za provođenje istraživanja pod nazivom: „Internet kao izvor zdravstvenih informacija za roditelje djece s malignim bolestima“ u svrhu izrade diplomskog rada pod mentorstvom prof. dr. sc. Vere Musil.

Istraživanje će se provesti u Klinici za pedijatriju Kliničkog bolničkog centra Zagreb.

Etičko je povjerenstvo suglasno s provođenjem navedenog istraživanja, s obzirom da se isto ne kosi s etičkim načelima.

Predsjednik Etičkog povjerenstva

Prof. dr. sc. Darko Marcinko
specijalista za psihijatriju
subspecijalista za forenzičku psihijatriju
156698

Dostaviti:

1. Matea Vukoje, bacc. med. techn.,
Klinika za pedijatriju,
2. Arhiva.

12.6. Prilog 6. Dopusnica Etičkog Povjerenstva UNIZG MEF

Sveučilište u Zagrebu
Medicinski fakultet

ETIČKO POVJERENSTVO

A Šalata 3
10000 Zagreb

Ur. Broj: 380-59-10106-23-111/83
Klasa: 641-01/23-02/01

T +385 1 45 66 777
F +385 1 49 20 053

Zagreb, 23. svibnja 2023.

E mf@mef.hr
W www.mef.unizg.hr

Matea Vukoje, bacc.med.techn.
KBC Zagreb
Kišpatićeva 12
10000 Zagreb

Mišljenje Etičkog povjerenstva

Etičko povjerenstvo Medicinskog fakulteta u Zagrebu je na sjednici održanoj 18. svibnja 2023. godine razmotrilo načela etičnosti istraživanja prijavitelja:

Matea Vukoje, bacc.med.techn.

sa svrhom:

istraživanje u sklopu izrade diplomskog rada

pod naslovom:

„Internet kao izvor zdravstvenih informacija za roditelje djece s malignim bolestima“

i zaključilo da je prikazano istraživanje **etički prihvatljivo**.

Prof. dr. sc. Zdravka Poljaković
Predsjednica Etičkog povjerenstva

Dostavljeno:

1. Podnositelju zahtjeva
2. Arhiva Povjerenstva

MATEA VUKOJE
DIPLOMSKI RAD
2023.

